

ČESKÁ ASTRONOMICKÁ SPOLEČNOST

sekretariát: Astronomický ústav AV ČR, v. v. i., Fričova 298, 251 65 Ondřejov
tel. 775 388 400, info@astro.cz

ASTRONOMICKÝ ÚSTAV AV ČR, v. v. i.

Fričova 298, 251 65 Ondřejov

**Tiskové prohlášení České astronomické společnosti a Astronomického ústavu AV ČR, v. v. i.
číslo 159 z 22. 9. 2011**

Na obloze uvidíme „československou“ kometu

Letos na podzim se nám naskytne výjimečná příležitost spatřit na obloze jasnější kometu nesoucí jméno československých astronomů. Ze všech komet, které se pravidelně vracejí ke Slunci a nesou jména českých astronomů, patří tato k úplně nejjasnějším. Přestože se ke Slunci vrací pravidelně, příležitost ji spatřit je vzácná a jedna z nich nastane na několik týdnů právě letos na podzim. I když nepatří mezi nejjasnější komety viditelné pouhým okem, lze ji vyhledat na ranní obloze již za pomoci triedru nebo malého dalekohledu.

Československo-japonský objev

Objev je sdílený s japonským pozorovatelem Minoru Hondou. Ten ji našel jako první 3. prosince 1948 čočkovým dalekohledem o průměru 15 cm. O několik dní později ji nezávisle objevil Čech Antonín Mrkos se Slovenkou Ludmilou Pajdušákovou ze Skalnatého plesa 6. a 7. prosince 1948 pomocí legendárního binaru Somet.

Antonín Mrkos (1918 – 1996) byl významný český astronom a objevitel či spoluobjevitel 13 komet a 273 planetek. Svá pozorování prováděl mezi lety 1946 – 1961 ve vysokohorských observatořích na Skalnatém plesu a na vrcholu Lomnického štítu ve Vysokých Tatrách. Díky tehdejším klimatickým podmínkám a kvalitní vysokohorské obloze mu k objevu komet postačil světelný binokulár Somet Binar o průměru 10 cm s 25 násobným zvětšením. Od roku 1965 byl vedoucím klet'ské observatoře, kde se věnoval především pozorování planetek. Se spoluobjevitelkou komety 45P Ludmilou Pajdušákovou (1916 – 1979) byl krátce ženatý a po její smrti po ní pojmenoval planetku číslo 3636, kterou objevil 17. října 1982 na klet'ské observatoři.

Trpasličí kometa 45P Honda-Mrkos-Pajdušáková

Tato kometa je členkou tzv. Jupiterovy rodiny, její dráha je pod silným vlivem gravitace této obří planety. Poslední výrazné přiblížení k ní proběhlo v roce 1983 a další nastane v roce 2030. Změny dráhy ale nemají na viditelnost komety výrazný vliv. Ke Slunci se vrací každých 5,25 let a bývá obtížně viditelná, protože se jedná o trpasličí kometu s jádrem o průměru sotva 1 km. Většinou je velice slabá, pouze když je nejblíže Slunci, ke kterému se přibližuje až na vzdálenost 0.53 AU (AU = astronomická jednotka), ji můžeme spatřit s pomocí menšího dalekohledu (například loveckým triedrem). Důležitá je i geometrie jejího průletu

vůči Zemi. S ohledem na malou vzdálenost od Slunce v přísluní (bod dráhy nejbliže ke Slunci) je těžké ji v době nejvyšší jasnosti zastihnout na noční obloze.

Viditelnost komety

Letošní návrat patří k jedněm z nejpříznivějších. Kometa se nejprve na jižní obloze přiblížila 15. srpna Zemi na rekordní vzdálenost 9 milionů km (23 násobek vzdálenosti Země - Měsíc) po cestě do vnitřní části Sluneční soustavy, aby se po průletu kolem Slunce objevila i na naší obloze ještě před svítáním. Letos budeme mít opravdové štěstí. Její teoretická pozorovatelnost začala již ráno 20. září, kdy se dostala před svítáním 5° nad obzor. O 9 dní později, tedy 29. září, když bude nejbliže Slunci, se vyšplhá v závěru noci dokonce 9° vysoko (to lze považovat za dostatečnou výšku pro její pozorování i menším dalekohledem). V té době bude mít jasnost kolem 7 mag. Výhodou bude i to, že **od 26. září do 10. října nebude rušit pozorování Měsíc**. Po průchodu přísluním začne kometa rychle slábnout a výška nad obzorem bude ještě zvolna růst. Na obloze se bude nacházet v souhvězdí Lva poblíž jasné hvězdy Regulus.

Další příležitost k pozorování této jasnější československé komety budeme mít již při příštím návratu, kdy se těsně přiblíží k Zemi až po průchodu přísluním vysoko na naší obloze. Kometa Zemi mine ve vzdálenosti 12,5 milionu km (33 násobek vzdálenosti Země - Měsíc). Lépe bude vidět při letošním návratu, protože při průletu kolem Země v roce 2017 bude již daleko od Slunce a tudíž slabá a nevýrazná.

Jakub Černý

Společnost pro meziplanetární hmotu
kaos@kommet.cz

Česká astronomická společnost (ČAS) vydává od května 1998 tisková prohlášení o aktuálních astronomických událostech a událostech s astronomií souvisejících. Počínaje tiskovým prohlášením č. 67 ze dne 23.10.2004 jsou některá tisková prohlášení vydávána jako společná s Astronomickým ústavem Akademie věd ČR, v. v. i. Archiv tiskových prohlášení a další informace nejen pro novináře lze najít na adrese <http://www.astro.cz/media>. S technickými a organizačními záležitostmi ohledně tiskových prohlášení se obraťte na tiskového tajemníka ČAS Pavla Suchana na adrese Astronomický ústav AV ČR, v. v. i., Boční II/1401, 141 31 Praha 4, tel.: 267 103 040, fax: 272 769 023, e-mail: suchan@astro.cz.